THE PRESENT-DAY PREPOSITIONS USED IN THE ROMANIAN LANGUAGE

Adina MATROZI MARIN
University of Piteşti

Abstract: *In this article we try to make a complete list of the prepositions used in the Romanian language nowadays. Studying their etymology (as indicated by Micul dicţionar Academic) and the texts where they have appeared for the first time we came to the conclusion that the most important prepositions come from Latin, followed by those formed in Romanian. Most prepositions in the basic lexical fund have an interesting semantic evolution and we study the semantic and functional values of two important polysemantic prepositions (a, la) whose common feature is that they are used in phrases that are equivalent to the synthetic casual forms.*
Keywords: *prepositions, basic lexical fund, synthetic casual forms*

Limba română actuală înregistrează un număr mult mai mare de prepoziţii şi locuţiuni prepoziţionale decât numărul prepoziţiilor existente în textele din secolul al XVI-lea, pe de o parte datorită elementelor noi create pe terenul limbii, şi pe de altă parte datorită formaţiilor neologice (existând, însă, şi forme care nu s-au păstrat).

a = pp. [At.: Dosoftei, V.S. 12/1/E: lat. ad] = *la*;
a = pp. [At: DA ms/ E: fr. à] = *de câte*;
apud = pp. [At.: DEX2/Abr: ap./E: lat. *apud*] = indică o citare preluată de la alt autor *după*;
asupra = pp. [At.: Psalt. Sch. 162/ V: *-ră, -re*/E: ml *ad+supra*] cu variantele *asupră* şi *asupre*;
bez = pp. (înv.) [At.: (a. 1799) Uricariul III, 7/E: vsl];
ca = semiprepoziţie [At.: Cod. Vor. 144/5/E: ml. *quam*];
către = pp. [At.: Cod. Vor. 27/3/V.: *-tă, -ră, -ru, câtră, câtre/* E: ml. *contra*] cu variantele *cătră, cătru, câtră* şi *câtre;*
cât(-ă) = a. pp. [At.: Cod. Vor. 123/10/V: (înv.) *căt, cătă/*Pl.*: cîţi, -e*, (55-56) *–uri*/E: ml. *quotus, cata*] = *precum;*
b. pp. (Îl pp) ~ *despre* (sau *pentru*) = *în ce priveşte;*
conform = pp. [At.: (a. 1856) URICARIUL IV, 414/1/ Pl: ~i, ~e/ E: fr. conforme];
contra = [At.: P. Maior, Ist. 271/3/V. *: coantra, condra, condră, condri/* E: lat. *contra*] cu variantele *coandră, coantră, condra* şi *condrî*;
cu = pp. [At. Cod. Vor. 24/12/ E: ml *cum*];
de = pp. [At.: Psalt. Hur. 2/V: (reg) *dă, di*/ E: ml *de*] cu variantele *dă* şi *di*;
decât = pp. [At.: Psalt. Sch. 117/9/ E: *de+cât*];
dedesubt = pp. [At. : Psalt. Hur. 118 r/7/V: ~*upt*/ Pl: (10-13) ~uri/E: *de+de+subt*] cu varianta *dedesupt;*
denadâncul = pp. *dinadâncul*;
denainte = pp. *dinainte*;
denapoi = pp. *dinapoi*;
denastânga = pp. *dinastânga*;
de pe = pp. *de*;
despre = pp. [At.: M. Costin, ap. LET2 I, 267/ E: *de+ spre*];

BDD-A5528 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:12 UTC)

dimpotrivă = [At.: Cantemir, I. I. I, 164/ V: *dinp~,* (îrg) *dinprotivă,* (înv) *~protivă*/ E: *de+ împotrivă*] = pp. (Îf. dimpotriva) *din contra*;
dimprejurul = pp. [At. : Dosoftei, V.S. septembrie 17/ 27/E: *de+ împrejurul*];
din = pp. [At.: Cod. Vor.2 1/8/V: *deîn, den, diîn*/E: *de+în*] cu varianta *diîn*;
dinaintea = pp. [At.: I. CR. I, 277/E: *de+ înaintea*];
dinapoia = pp. [At.: C. Petrescu, S. 170/ p: *~po-ia*/ E: *de+ înapoia*];
dincoace = pp. [At.: Odobescu, S.III, 34/ A şi: *dincoace*/ E: *de-+încoace*];
dincolo = [At.: Odobescu, S.I, 109/ A şi: *dincolo*/ E: *de-+încolo*];
dindărătul = pp. [At.: CADE/ E: *de+ îndărătul*] *dinapoia*;
dinspre = pp. [At.: Xenopol, ap. TDRG/ E: *de+înspre*];
dintre = [At. PRAV.271/V: *den~* /E: *de+între*];
dintru = pp. [At. Cod. Vor. 2 21v/2/V: *diîn ~*-E: *de+întru*];
drept = pp. [At. Psalt. Hur. 50 2/5/ V: (1-108) *dir~a*, (122) *drit* sn, (147-155) *deptu, der~, derepto, dereptu* pp/ Pl: *~pți, ~e a; ~uri* sn/E: ml *directus* (109-146) după fr *droit*]; variantele sale sunt *dept, dere* şi *dri;*
după = pp. [At.: Cod. Vor.2 1/1/V: *depe, despre, ~pre*/ E: lat. *de post*]; *dupre, dupu;*
dupră = pp. *de;*
dupren = pp. *de*;
fără = pp. [At.: Cod. Vor. 36/11/V: *făr, făre*, (reg.) *fănă*, (Trs) *for*/ E: ml *foras*] = afară, cu variantele *făr, făre* şi *for;*
împotrivă = pp. [At.: Tetraev., (1574), 245/ V: (îvp) *~va, ~protivă*/ S şi (nrc) *în potrivă/* E: *în-+ potrivă*], având variantele *împotriva* şi *împrotivă*;
împrejur = pp. [At.: Varlaam, C.109/ V: (înv) *~egiur, ~ul*/ E: *în+pre+jur*];
în = pp. [At.: Cod. Vor. 33/6/V: *~n*, (înv) *(î)r, îm*-E: ml *in*];
înainte = pp. [At.: Cod. Vor. 46/13-14/V: *~a*, (înv) *ainte, îrainte, rainte*, (reg) *aintre, amainte, înaintre, înante, înantre, mainte, mainti, măinte, naintre, nainte, năinte*/S şi: *înn~, nainte/* E: ml **in ab ante*] cu varianta *nainte*;
înapoi = pp. [At.: Dosoftei, PS. 288/42/V: *~a, înăp~, îra~, na~, năp~, ra~*/ S şi: *înna~*/ E: *în-+apoi*] cu variantele *napoi* şi *năpoi*, dar şi *înapoia* şi *înăpoi*;
înăuntru = pp. [At.: Prav. 1103/ V: *~l* pp, (înv) *înlă~, înlăuntu, înlăutru, înlân~, înlon~, înlun~, înnon~, înnun, înnon~, înnun, lân~, lon~, lun~, nontru, nuntru/* S şi: (înv) *înnăuntru/* Pl: (înv, *sn*) *~ruri/* E: ml **(in) illac intro*];
îndărăt = pp. [At.: Coresi, EV. 392/18/V: *~ul*, (reg) *~drăpt*/ E: ml **in-de-retro*];
înde = pp. [At.: Conachi, P. 54/V: (Mol; înv) *ande*/ E: *în+de*] (Îrg) 1. spre; 2. (înaintea unui pronume la plural) între; 3. împreună;
înspre = pp.[At.: DA/E: *în+spre*] 1. (cu sens local) *spre*; 2. (temporal) *către*; 3. (modal) *aproape* (apare şi în varianta *unspre*);
între 1= pp. [At.: Cod.Vor., ap. DA/E: ml *inter*];
*între*2 = pp. [At.: Cod. Vor. 72/12/E: lat *ante*] în fața; în dreptul; lângă; (înv) spre; față de;
întru = pp. [At.: Cod. Vor. 3/14/E: ml *intro*];
la = pp.[At.: Cod.Vor. 2 20v/10/E: ml *illac*];
lângă = pp. [At.: Palia (1581), ap. GCR I, 38/V: (îrg) *lăn~*/E: ml *longum ad*];
mulțumit, ~ă = [At. Coresi, EV. 117/V: (îvp) *~țăm~, ~țem~, ~țim~*/Pl: *~ri*/E: *mulțumi*] pp. (Ced; îf *mulțumită*) *cu ajutorul, prin intermediul* Şi: *datorită, grație*; cu variantele *mulțămit* şi *mulțemit;*
nastânga = [At.: M. Costin, O. 153/ E: în+ a- stânga], de obicei precedat de prep. *în*;
ot = pp. [At.: (a. 1573) Cuv. D. Bătr. I, 21/14/E: slv];

BDD-A5528 © 2007 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:12 UTC)

până = pp. [At.: Psalt. Hur. 48r/10/V: (îrg) *pănă, pără, păr, pân*, (înv) *pană, păn*, (reg) *par, pânî, pâră, pene, pună*/E: ml *paene ad*] apare şi în variantele *pără, pene*, *pănă;*
pângă = pp. [At.: Mândresu, L.R. 18/V: (reg) *păn~, pin~, prân~*/E: *pe+lângă*] (reg) exprimă contactul cu un plan, indicând orientarea prin alăturare față de un reper: *pângă gard*, cu variantele *pingă, prângă, păngă;*
pânprejur = pp. *primprejur;*
pe = pp. [At.: Psalt. Hur. 114 r/3/V: (îvp) *pă, pre*, (îrg) *pi*, (înv) *pri*, (reg) *pa, pî, pră, prî*/ E: ml *super, per*] cu variantele *pa, pă, pră, pre;*
pedri = pp. [At.: Conv. Lit. XX, 1014/ V: (reg) *padri, pădri, părdă, părdi, ~re, petre, petri*/ E: nct] (Trs)1. *înaintea*, 2-3 (în sau) *prin fața*; 4. *vizavi*; dar şi cu variantele *pedre, petre, petri, padri, pădri, părdă, părdi;*
penpregiur = pp. *primprejur;*
penprejur = pp. *primprejur*;
pentru = pp. [At.: (a. 1626) GCR I, 74/2/ V: (îrg) *pâân~, păn~, păntu, pân~, pântu, pean~, peân~, ~ră, ~tu, pin~, pintu, pre~, pun~*/ E: *pe+întru*] precum şi varianta *pentu, păntru, păntu;*
per = pp. [At.: Galan, B. I. 60/ E: it. *per*, ger. *per*] (d. prețul unei mărfi raportat la o unitate de măsură) *pentru, de fiecare*;
peste = pp. [At.: Cod. Vor. 18/31/V: (îrg) *păstă, păs~, păşte, pâstă, ~spe, ~spre, ~tă, ~tre, peşte, pista, pis~, pişte, prăstă, prestă, pres~, pris~, pristi*/ E: *pre+spre*] având şi variantele *pespe, pespre, pestă, pestre, peşte, pista, pistă, piste, pişte* dar şi *păstă, păste, păstră, păşte* şi *prespre;*
pinpregiur, pinprejur = pp. *primprejur* şi cu variantele *prenpregiur, prenprejur;*
po = pp. [At.: Contribuții, III, 80/ E:slv] (Slî) *câte*;
prijur = pp. [At.: (cca 1550). Cuv. D. Bătr. II 455/29/V: (înv) *prigiur*/ E: *pre+ jur*] (Înv) 1. *împrejurul,* cu varianta *pregiur* (*prejur*);
prez = pp. [At.: Prav. Cond. (1780), 136/E: slv];
prin = pp. [At.: Coresi, EV. 155/V: (pop) *pân, pin*, (înv) *păn, pen, pren*; *~iîn*, (reg) *pim, prân*/ E: pre + în];
printre = pp. [At.: Prav. 209/ V: (îvp) *pi~*, (îrg) *pân, pântră, pen~, pintră,* (înv) *pren~, ~ră,* (reg) *păn, pinte, pintri, prântră*/ E: pre + între]; şi cu variantele *păntre pântă, pântre, prentră* şi *prentru*;
printru = pp. [At.: Psalt. Hur. 74v/18/V: *pen~*, (pop) *pân~*, (îrg) *păn~*, *pin~*, (înv) *păîn~, pean~*; *peîn~, pentr, preîn~, priîn~, pren~*, (reg) *păntu, pântu, pentu, pintu, prîntra, prîn~, pun~*/ E: pre+întru] şi cu variantele *prăntru, prăntu; pinte, pintra, pintră, pintre, pintri; prântra, prântră, prântru*, *prântu, preantru;*
pro = pp. [At.: DN3/ E: lat. pro];
spre = pp. [At.: Coresi, Ev. 48 / E: ml. super];
sub = pp. [At.: Psalt. 25/V: ~T, (îvp) *supt*, (înv) *sup, suptu, sopt*, (reg) *su*, (îvr) *sutu* / E: ml subtus] şi cu varianta *subt*;
supra = pp. [At. Dosoftei V.S. septembrie 1r/14/ E: lat. supra];
via = pp. [At.: ENC. ROM./ E:fr. via, ger. via];
za = pp. [At.: (a. 1521) Hurmuzachi, XI, 843/ E: slv. зд].

Cuvintele cu formă unică, variate semantic, funcțional şi nu în ultimul rând ca origine lexicală, oferă, inevitabil, o rețea bogată de direcții evolutive. (cf. I. Costa, cap. 12, 2003, p. 1) Itemurile lexicale evoluează, deoarece același item poate apărea în contexte diferite dând naştere unor sensuri noi, derivate din cele preexistente. Două

BDD-A5528 © 2007 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:12 UTC)

exemple reprezentative privind atât evoluția cât şi eterogenitatea funcțională a prepozițiilor sunt prepozițiile polisemantice *a* şi *la.*

A

Prepoziția *a* exprima încă din limba veche asemănarea: *Miroase a tei,* iar prepoziția neologică marchează distribuția: *Au fost trimise trei colete a două kilograme* În cea de-a doua situație, prezența prepoziției este condiționată de prezența unui numeral în construcția prepozițională, ca determinant al substantivului de bază: *cinci caiete a 800 de lei*.

Prepoziția constituie şi marca infinitivului pe care îl precedă în orice construcție, cu excepția situației în care construcția la modul verbal nepersonal urmează verbul *a putea* (şi uneori regional după verbul *a şti*) sau construcțiile relative infinitivale: *Nu-i ce povesti.* (cf. Gramatica limbii române, vol. I, 2005, p. 626), situație în care, la fel ca şi prepoziția *de,* în cazul în care constituie marca supinului, reprezintă o prepoziție non-referențială.

Prepoziția *a* se foloseşte corect în construcții cu valoare de genitiv când este vorba de un cuvânt total sau parțial invariabil - acesta fiind chiar cuvântul legat de prepoziție sau numai determinantul lui*:* numeral – *tată a trei băieți,* sau alt cuvânt cu valoare cantitativă – *exemplul a numeroşi fruntaşi*, dar şi pronume – *valoarea a ceea ce s-a construit* şi adjectiv calificativ – *părerea a anumiți colegi, a diferite colege.* În anumite situații, construcția cu *a*, reprezintă singura modalitate de redare a genitivului (la numerale, pronumele *ce* şi *ceea ce*, la adjectivul nearticulat *numeroşi*), în timp ce în altele, ea concurează cu forma de genitiv (*a anumiți/anumitor*; *a parte din/unei părți din*).

Relația de genitiv se marchează obligatoriu prin prepoziția *a* în următoarele situații:

- când termenul subordonat este exprimat printr-un nominal cantitativ invariabil sau un nominal asociat cu un determinant cantitativ: *recompensa a doi dintre ei; consultarea a două dicționare;*
- un pronume invariabil sau o propoziție relativă introdusă printr-un relativ invariabil: *descoperirea a ceva deosebit*; *pledoarie împotriva a ceea ce a fost declarat.*(cf. Gramatica limbii române, 2005, vol. I, p. 614)

Studiind aspectul marcării analitice a cazurilor, în capitolul dedicat dificultăților de identificare a acestora, G. Pană Dindelegan (2003, p. 14), susține ideea că exprimarea analitică "nu trebuie înțeleasă în sensul că substantivul sau pronumele următor se află în cazul genitiv, respectiv dativ". Întregul grup al determinantului (prepoziție + substantiv sau pronume) ocupă o poziție sintactică de genitiv sau de dativ, situație în care cazul substantivului sau al unui substitut al acestuia este impus de prepoziție (prin urmare, acuzativul). Este ales ca exemplu *grație a şapte profesori*, unde este clar că prepoziția *a* cere un termen în acuzativ, dar unde grupul determinant în ansamblu este echivalent cu un dativ, astfel explicându-se şi apariția sa în context alături de prepoziția *grație.*

Construcțiile prepoziționale cu *a* sunt gramaticalizate în aromână pentru exprimarea relației de genitiv. Prepoziția poate fi urmată de un substantiv determinat prin articol definit enclitic *casa a viniță'l'ei - casa vecinei* sau proclitic, situație în care articolul fuzionează cu prepoziția *al u Toma.* (cf. C. Stan, 2005, p. 89)

BDD-A5528 © 2007 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:12 UTC)

În mod excepţional, prepoziţia *a* se foloseşte şi cu valoare de dativ, tot cu numerale sau cu pronume ca: *(ceea) ce*, după prepoziţiile care cer dativul: *datorită a trei factori* şi după adverbe de tipul *contrar*: *contrar a (ceea) ce ştiam*, încă din limba veche (şi în special în cadrul grupului verbal).

Dativul regim al unor verbe sau adjective era mai frecvent în româna veche. În unele traduceri acesta apare ca urmare a păstrării sintaxei originalului slav (*vinovat cuiva*), mai rar a celui latin (*a crede cuiva* în Palia de la Orăştie, în conformitate cu verbul latinesc *credo,* cu regim cazual dublu, de dativ şi acuzativ). În româna actuală, în special în stilul publicistic se observă tendinţa de extindere a dativului în locul construcţiilor prepoziţionale ale unor verbe, adjective sau adverbe (*tradiţional poporului, a se integra mediului*). (cf. C. Stan, 2005, p. 90)

Grupările cu prepoziţia *a* (atestate încă din limba arhaică), ce exprimă o relaţie de dativ, reprezintă tipul romanic, continuator al construcţiei cu prepoziţia *ad* (la). Dativul analitic cu *a,* era mai frecvent în româna veche, restrângerea utilizării sale începând din ultima parte a secolului al XVI-lea, textele vechi fiind ilustrative pentru concurenţa dintre dativ şi construcţia echivalentă *a + acuzativ: să judece săracului; să judece a sărac* (Coresi, Psaltire slavo-română, 1583, în ILRL, 122 apud C. Stan, op. cit., p. 93)

LA

Prepoziţia *la* se foloseşte şi ea în construcţii cu valoare de dativ - complement indirect (în special în comunicarea orală), de obicei la aceleaşi categorii de cuvinte total sau parţial invariabile ca şi *a,* cu excepţia lui *(ceea) ce*: *S-au dat premii la trei elevi / la o parte dintre ei*. *La* apare în construcţii echivalente dativul încă din limba veche*: "Du acestu giurelu la miiaşul*" (Cod. Vor., 26r/8-9), dar este întâlnită şi înaintea numelor de ţări, acolo unde în limba actuală se foloseşte *în*: *merseră pre urma lui pânră la Asiia* (Cod. Vor., 14, 10-11).

Popular şi regional s-a extins această folosire a prepoziţiei la orice substantiv comun şi propriu şi la pronume; construcţia cu *la* + substantiv comun la plural: *Le-am dat la copii* este în general populară şi familiară, în timp ce *la* + substantiv comun la singular: *I-am dat la un copil* şi în special + nume proprii de persoane: *I-am spus la Viorica*, reprezintă construcţii regionale: *Am împărţit la toţi.*

Atât prepoziţia *a,* cât şi *la* din construcţiile analitice ale dativului sunt golite de sens, funcţionând ca mărci ale acestor cazuri. Pentru cantitativele cu statut flexionar dublu, construcţiile cu prepoziţia *a* se află în variaţie liberă cu formele de genitiv-dativ: *părerea a câţiva/câtorva; a mulţi/ multora*. Există şi construcţii în care adjectivele sunt asimilate cantitativelor, şi prin urmare, admit două modalităţi de construcţie a genitivului, atât sintetică, cât şi analitică: *părerile a diverşi/diverşilor cercetători.* (cf. Gramatica limbii române, vol. I, 2005, p. 614)

În meglenoromână relaţia de genitiv este realizată relativ frecvent prin construcţii cu *la: pul la babă - puiul mamei*. Cu acelaşi rol se utilizează şi alte prepoziţii în structurile negramaticalizate din dacoromâna populară: *de la acoperişul de la casă.* (cf. C. Stan, 2005, p. 89)

Valoarea principală a prepoziţiei *la* este cea locativ-temporală, indicând direcţia şi punctul de contact. În cazul acestor construcţii, prepoziţia, plină din punct de vedere semantic, funcţionează ca predicat relaţional, atribuind roluri sau cazuri: *Vino cu noi la mare*; *A ajuns la prânz/ şapte/ ora opt. La* mai poate exprima şi un raport final, destinaţia acţiunii, alături de o formă de supin sau un substantiv verbal: *Pleacă la arat,* dar poate intra şi în structura circumstanţialului de relaţie: *George este olimpic la fizică.*

BDD-A5528 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:12 UTC)

Prepoziția este regizată, având doar rol de transmițător al rolurilor tematice în exemple precum *a apela la, a recurge la,* unde singura ocurență posibilă în grupul prepozițional subordonat este cea a prepoziției analizate, iar funcția sintactică a acestora este cea de complement prepozițional.

În unele construcții, prepoziții precum *la, peste, sub* nu mai funcționează ca elemente de relație, ajungând să exprime aproximarea atunci când se află în vecinătatea numeralelor (statutul lor este apropiat de cel al semiadverbelor).

Ex.: *Câştigul anual a fost de peste/sub trei la sută;*

Marfa costă la/peste/sub 50.000 de lei kilogramul.

La fel se întâmplă şi cu *până la, ca la*, însoțite sau nu de *vreo* sau cu locuțiunea *în jur de: Au fost aduse până la 10 kilograme de ajutoare de persoană.*

La nu mai are rol de element conector nici în exemple precum: *Au plecat la oameni!* sau *Au adus la mâncare!* în care are rol cantitativ (fiind echivalent cu adjectivul *mult*), funcțiile sintactice de subiect şi complement direct nefiind compatibile cu realizări prepoziționale (*pe* este singura prepoziție ocurentă în grupul prepozițional cu funcția de obiect direct).

La apare ca formant în cadrul unor locuțiuni prepoziționale care cer genitivul: *la dreapta, la stânga, la îndemâna.*

La apare şi în construcții cu funcție de circumstanțial de mod, acestea tinzând să aibă valoare locuțională: *A ales temele la întâmplare.* Unele construcții modale au caracter colocvial; acestea sunt puține, în general calchiate după limba franceză: *la pas, la trap, la galop, la discreție, la perfecție.* Construcțiile populare cu *la* sunt rezultatul evoluției semantice a unor circumstanțiale de loc sau provin de la indicații spațiale, vizuale sau instrumentale: *a fi la strâmtoare/la ananghie; a ajunge/ a pica la țanc; a fi prieten la cataramă; a fi la cuțite cu cineva.*

Construcțiile familiar argotice conțin mai mult categorii semantice: *la nimereală, la plesneală,* construite după modelul *la întâmplare,* (probabil calchiat din franceză *au hasard*) implică ideea de scop, "prezentând acțiunile ca făcute fără o intenție precisă, fără planificare" (Rodica Zafiu, 2003, cap.III, §6). Nuanța de scop nu mai apare însă în *la mişto* şi nici în *la meserie*, care este pur modală. Alte expresii descriu modul de a acționa pentru a obține mici avantaje: *la ciupeală* sau pentru a nedumeri, a crea confuzie: *la derută, la abureală.*

O altă serie caracteristică este cea a vestimentației: *la costum, la patru ace, la țol festiv.* Chiar şi unele construcții temporale evoluează spre semnificația modală: *la viața (mea), la fix, la mica înțelegere, la o adică* (cf. Rodica Zafiu, op.cit.)

LÂNGĂ

Lângă este considerată o prepoziție concretă desemnând „spațiul situat în imediata apropiere a unui obiect". (L. Vasiliu, 1961 b, p. 24) Gruparea *pe lângă,* în afara sensurilor concrete, temporale, de precizare a direcției şi aproximare, are şi valoare abstractă, cumulativă, fiind considerată marcă a complementului corelativ cumulativ (cf. şi D. Irimia, 1997, p. 319): *Pe lângă caiete, a mai cumpărat şi cărți.* Acesta este sensul pe care îl are prepoziția compusă şi în exemplul prezentat anterior, folosire calchiată după limba rusă. Introducând un complement corelativ cumulativ, sensul său se schimbă (nu mai este unul spațial), devenind abstract.

A fost evidențiată identitatea de comportament dintre predicatele prepoziționale şi cele adverbiale, relațiile temporale şi cele spațiale identice putând fi realizate

BDD-A5528 © 2007 Universitatea din Pitești
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:12 UTC)

prepoziţional sau adverbial (*lângă, după, fără*). Relaţia temporală de anterioritate se poate realiza fie prepoziţional (*înaintea*), fie adverbial (*înainte*), relaţia de posterioritate realizându-se mai ales prepoziţional (*după*). *După* poate fi folosit adverbial în construcţii ca: *El a vorbit întâi cu George, iar noi, după;* cu valoare adverbială pot fi folosite şi prepoziţiile *lângă*: *Ioana a aşezat cartea pe masă, iar caietul lângă* sau *fără: Vrei cafeaua cu zahăr sau fără?,* informaţia putând fi recuperată anaforic sau deictic; în ultimul exemplu, cele două prepoziţii reprezintă un cuplu semantic opozabil, care marchează asocierea pozitivă/negativă. (cf. G. Pană Dindelegan, 2003, p. 168 şi Gramatica limbii române, 2005, p. 630)

Grupurile prepoziţionale introduse prin *după* pot îndeplini diferite funcţii sintactice:

- complement circumstanţial de scop: *Merge după cumpărături.*
- complement circumstanţial de timp: *Au plecat în vacanţă după sărbători.*
- complement circumstanţial de loc: *Obiectul a fost ascuns după uşă.*
- complement circumstanţial de relaţie: *După înfăţişare, nu pare un om rău.*
- complement circumstanţial final: *După atâtea eforturi s-a îmbolnăvit.*
- complement circumstanţial concesiv: *După toate încercările facute nu a reuşit să se angajeze.*
- atribut*: Scrisul după dictare este destul de dificil.*

Prepoziţiile actuale ale limbii române sunt fie moştenite din latină, fie creaţii interne ale limbii, fie constituie împrumuturi neologice. În mare parte, valorile lor semantice şi funcţionale s-au păstrat, de-a lungul evoluţiei adăugându-se, în unele cazuri, sensuri noi, de multe ori abstracte, derivate din sensurile lor fundamentale.

Bibliografie

Costa, 1999 - Ioana Costa, Neflexibile indo-europene, Bucureşti, Editura Roza Vânturilor, 1999;
Gramatica limbii române, coord. Valeria Guţu Romalo, vol. I, Editura Academiei Române, 2005;
Irimia, 1997 - Dumitru Irimia, Gramatica limbii române, Editura Polirom, Iaşi, 1997;
Micul dicţionar academic, vol I, Literele A-C, Academia Română, Institutul de lingvistică Iorgu Iordan - Al. Rosetti, Editura Univers Enciclopedic, 2001;
Micul dicţionar academic, vol. II, Literele D-H, Academia Română, Institutul de lingvistică Iorgu Iordan – Al. Rosetti, Editura Univers Enciclopedic, 2002;
Micul dicţionar academic, vol. III, Literele I–Pr, Academia Română, Institutul de lingvistică Iorgu Iordan - Al. Rosetti, Editura Univers Enciclopedic, 2003;
Micul dicţionar academic, vol. IV, Literele Pr-Z, Academia Română, Institutul de lingvistică Iorgu Iordan - Al. Rosetti, Editura Univers Enciclopedic, 2003;
Pană-Dindelegan, 2003 - Gabriela Pană-Dindelegan, Elemente de gramatică. Dificultăţi, controverse, noi interpretări, Editura Humanitas Educaţional, Bucureşti, 2003;
Stan, Camelia – Camelia Stan, Categoria cazului, Editura Universităţii din Bucureşti, 2005;
Vasiliu, 1961b - Laura Vasiliu, Câteva observaţii asupra conţinutului semantic al prepoziţiilor în lumina categoriilor generalului şi particularului, 1961;
Zafiu, 2003 – Rodica Zafiu, Diversitate stilistică în româna actuală, 2003, www.unibuc.ro.

BDD-A5528 © 2007 Universitatea din Piteşti
Provided by Diacronia.ro for IP 216.73.217.142 (2026-11-14 03:00:12 UTC)